

Skogshantering i områden där det finns flodpärlmusslor

Denna anvisning grundar sig på material som framställts i Interreg-projektet för stimulering av bestånd med flodpärlmusslor med hjälp av nya metoder.

Flodpärlmusslan är en starkt hotad art som är fridlyst enligt naturvårdslagen (70 §). Det är förbjudet att avsiktligt döda eller fånga in ett fridlyst djur. Det är också förbjudet att bland annat ta tillvara djur, flytta dem till en annan plats eller på annat sätt avsiktligt skada dem.

Flodpärlmusslan är dessutom en art som kräver särskilt skydd (naturvårdslagen 77 §) samt en art som anses vara viktig i Europeiska unionen (naturvårdslagen 79 §). På de viktigaste förekomstplatserna för flodpärlmussla kan därför ställas större begränsningar än fridlysningen för åtgärder som försämrar förekomstplatsen. Begränsningarna är i kraft när myndigheten har fattat ett avgränsningsbeslut som gäller förekomsten. Avgränsningsbeslut kan också påbörjas i den situationen när en eventuellt försämrande åtgärd av en viktig förekomstplats planeras.

Utöver ovan nämnda kan flodpärlmusslan också ligga till grund för skyddet av ett Natura 2000-område. Då ska bevarandet av flodpärlmusslans levandsområden beaktas när åtgärder planeras som direkt eller indirekt riktas till Natura 2000-området.

Flodpärlmusslorna lever i bäckar och åar. Alla förändringar av förhållandena i strömmande vatten är en risk för flodpärlmusslan. Dessa förändringar är bland annat

- närsalter och partiklar som hamnat ut i ån eller bäcken
- försurning av vattendraget
- förändringar av strömmande vatten
- förändringar av skuggiga förhållanden

Som en följd av skogsbruksarbeten sköljs näringsämnen och partiklar ut i vattendragen. Belastningen kan vara stor i synnerhet i vattenledningens källflöden. Åtgärder som påverkar flodpärlmusslans levnadsförhållanden är bland annat avverkningar nära vattendrag, dikningar, markbearbetning, hyggesbränning, gödsling, överskridning av vattendraget med maskiner och vägbyggen.

Dikningar som görs i avrinningsområdet för vattendrag där flodpärlmusslor förekommer och dikningsbestämmelser kan vara nödvändiga att göra till Tillstånds- och tillsynsverket. [Mer information om anmälan av dikning på Tillstånds- och tillsynsverkets webbplats.](#) (länk)

I denna anvisning framförs åtgärder som kan förebygga försämring av flodpärlmusslans livsmiljö. Om det inte är möjligt att följa anvisningarna nedan, ta kontakt med Tillstånds- och tillsynsverket.

Vid skogshantering

Ta reda på vilka naturvärden som vattendraget och områdena längs vattendraget har samt bedöm åtgärdernas eventuella inverkan på dem. Ta vid behov kontakt med exempelvis Tillstånds- och tillsynsverkets artexpert redan i planeringsskedet.

Man bör inte köra med maskin över en förekomst av flodpärlmussla. I närheten av en förekomst av flodpärlmussla bör alltid en tillfällig bro eller befintliga vägar användas för att överskrida fåran. När det gäller en fåra eller dess bifåror som ligger ovanför den egentliga förekomsten bör man se till att överskridningarna inte bidrar till att partiklar transporteras till platsen där flodpärlmusslan förekommer.

Skyddszon

Lämna i planen en tillräckligt bred skyddszon längs kanten av vattendraget där flodpärlmusslor finns. Inuti skyddszonen utförs inga skogsvårdsåtgärder.

- Den rekommenderade bredden på skyddszonen är minst 45 meter.
- Skyddszonen ska vara bredare än rekommendationen på bland annat erosionskänsliga sluttningar. [I planeringen kan man dra nytta av exempelvis erosionsmodellen RUSLE.](#) (Länk, på finska)
- Längs bifåror som mynnar ut i ett vattendrag med flodpärlmusslor kan det vara nödvändigt att lämna en skyddszon.
- I skyddszonen får man inte köra eller lagra trävirke eller avverkningsrester.

Utanför skyddszonen

- Föryngringsarealer på sluttningar placeras i riktning med höjdkurvorna. Planera hyggesbränningsobjekt på sluttande mark så att närsalter och tungmetaller inte transporteras direkt ut i vattendraget, utan så att de kan bindas för tillväxten i skogsdungar som ligger nedanför.
- Bevara ytväxtligheten så enhetlig som möjligt vid avverkningar.
- Främja kontinuerlig skogstillväxt eller småskalig avverkning, föryngring och andra åtgärder.
- Planera skogsvårdsåtgärderna till den tjälfrusna tiden.
- Avverkningsavfall bör inte samlas i närheten av utloppsdiken eller vattendrag
- Undvik kraftig markbearbetning i närheten av förekomster med flodpärlmusslor.
- Undvik att gödsla skogen. Gödsling med aska förknippas med tungmetallrisk, vilket är skadligt för flodpärlmusslan.

- Undvik bekämpningsmedel.

Vid dikningar och vattenskyddslösningar

- Undvik iståndsättande och kompletterande dikningar i närheten av förekomsten av flodpärlmusslor.
- Undvik att gräva i dikesrenarna eller att rensa direkt i bäcken. Gräv sedimenteringsbassänger i skogsbilvägarnas dikesrenar och anlägg översilningsytor före bäcken. För att fiskarna och vattenorganismerna ska kunna röra sig fritt i vattendraget installeras vägtrummor så att de inte ändrar fårans naturliga vattenflöde eller vattenstånd. Det kan vara bra för flodpärlmusslan att täppa till gamla diken som grävts direkt ut i en bäck.
- Undvik rensande dikningar utan effektiva vattenskyddskonstruktioner. Använd sedimenteringsbassänger och översilning. Vattenskyddskonstruktionerna i ett område med flodpärlmusslor bör vara större än vad som rekommenderas på ett vanligt ekonomiskogsobjekt. Utöver sedimenteringsbassängen leds vattnet från bassängen via översilning ut i vattendraget. Med rör- och grunddammar i diken kan vattenflödet i dikade områden jämnas ut och transporten av partiklar och närsalter minskas.
- Planeringen av vattenskyddet stöds av att en avrinningsområdesspecifik vattenskyddsplan görs upp. I planen bör hela å- eller bäckförekomsten beaktas och vattenskyddets kritiska terrängplatser identifieras. Med modellering skilt för varje avrinningsområde bedöms utloppsplatserna för ytvatten som rinner från föryngringsytorna och nödvändiga vattenskyddskonstruktioner planeras.